

Ár 2011, föstudaginn 24. júní, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Áslaug Árnadóttir, formaður, Geir Arnar Marelsson, Jóhann Tómas Sigurðsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir og Oddur Ólason.

Fyrir er tekið **mál nr. 21/2011**:

M
gegn
Fjármálafyrirtækinu F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 15. apríl 2011 með kvörtun sóknaraðila dagsettri 14. apríl 2011. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 15. apríl 2011, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust þann 17. maí 2011. Var bréfið sent sóknaraðila með bréfi nefndarinnar dagsettu 18. maí 2011, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust frá sóknaraðila 8. júní 2011.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 24. júní 2011.

II.

Málsatvik.

Þann 6. desember 2004 gekkst sóknaraðili í sjálfskuldarábyrgð til tryggingar greiðslu skuldabréfs nr. X, að fjárhæð kr. 2.100.000, útgefnu af A, til F. B gekkst einnig í sjálfskuldarábyrgð ásamt sóknaraðila. Tóku sjálfskuldarábyrgðarmenn á sig óskipta sjálfskuldarábyrgð (in solidum) gagnvart eiganda lánsins, á endurgreiðslu þess, sbr. lið fjögur á umræddu skuldabréfi.

Í lið fjögur á skuldabréfinu, þar sem fjallað er um sjálfskuldarábyrgðarmenn, er eftirfarandi texti eftir nöfnum beggja sjálfskuldarábyrgðarmanna: „óskar eftir mati á greiðslugetu greiðanda“. Við þennan texta er hægt að haka í reiti „já“ eða „nei“. Haka báðir sjálfskuldarábyrgðarmenn í reit „nei“ og staðfesta með upphafsstöfum sínum. Undir bréfið rita skuldari auk sjálfskuldarábyrgðaraðila.

Í lánsúmsókn dagsettri 6. desember 2004, kemur fram að lánið var veitt samkvæmt beiðni foreldra og ábyrgðaraðila. Skrifaði sóknaraðili undir í reit um sjálfskuldarábyrgð. Þar kemur eftirfarandi texti fram: „Hef kynnt mér efni bæklinga um persónuábyrgðir og veðtryggingar þriðja aðila, auk samkomulags um sama efni sem fjármálastofnanir eiga aðild að.“ Einnig hakar hann við reit „nei“ við spurningu um ósk eftir mati bankans á greiðslugetu greiðanda. Láninu var samkvæmt

lánsúmsókninni ráðstafað inn á tékkareikning nr. Y. Ritaði hinn sjálfskuldarábyrgðarmaðurinn undir á svipaðan hátt og sóknaraðili.

Með ákvörðun Fjármálaeftirlitsins frá Þ var öllum eignum gamla F ráðstafað til F. Í 2. tölulið ákvörðunarinnar kemur fram að F taki við öllum tryggingaréttindum gamla F þ.m.t. öllum veðréttindum, ábyrgðum og öðrum sambærilegum réttindum sem tengjast kröfum bankans. Hefur varnaraðili því tekið við réttindum samkvæmt hinu umdeilda skuldabréfi af gamla F.

Sóknaraðili sendi varnaraðila erindi þann 8. mars 2011 þar sem hann fór þess á leit við varnaraðila að sjálfskuldarábyrgð á umræddu skuldabréfi yrði felld úr gildi. Varnaraðili hafnaði beiðni sóknaraðila með bréfi dagsettu 29. mars 2011.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 14. apríl 2011.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að afnumin verði ábyrgð á láni nr. X hjá varnaraðila.

Kveður sóknaraðili varnaraðila ekki hafa staðið við skyldur sínar, samkvæmt samkomulagi sem Samtök banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarféлага sinna, Samband íslenskra sparisjóða f.h. sparisjóða, Neytendasamtökin og viðskiptaráðherra gerðu árið 2001 um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, þar sem ekki hafi farið fram mat á greiðslugetu greiðanda sem ábyrgðarmanni hafi verið kynnt áður en hann tekst á hendur ábyrgðina.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess aðallega að kröfum sóknaraðila verði hafnað. Verði ekki fallist á aðalkröfu krefst varnaraðili þess að sóknaraðili verði bundinn við ábyrgð að fjárhæð allt að kr. 1.000.000 auk vaxta og kostnaðar.

Aðalkröfu sinni til stuðnings vísar varnaraðili til þess að samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga hafi ekki lagagildi sem slíkt og geti því ekki haft í för með sér ógildi ábyrgðaryfirlýsingar sóknaraðila. Skortur á greiðslumati nægi því ekki eitt og sér til þess að víkja ábyrgðarskuldbindingu einstalings til hliðar. Fara verði fram heildarmat á aðstæðum og fleiri þættir þurfi að koma til og styðja kröfuna. Vísar varnaraðili til dóms Hæstaréttar Íslands nr. 116/2010 máli sínu til stuðnings.

Bendir varnaraðili á að við mat á því hvort ósanngjart og/eða andstætt góðri viðskiptavenju væri að bera samninginn fyrir sig þá beri til dæmis að líta til þess hvort ábyrgðaraðili hafi gert sér grein fyrir því hvers konar skuldbindingu hann var að taka á sig. Vísar varnaraðili til þess að lánið hafi verið veitt að beiðni foreldra og ábyrgðarmanna lántakanda sem átti að vera ljós fjárhagsstaða hennar og ekki sé annað að ráða að ábyrgðarmenn hefðu engu að síður gengist í ábyrgð hefði lántakandi ekki staðist greiðslumat. Varnaraðili bendir ennfremur á að tilgangur samkomulagsins sbr. lokamálsgrein 4.gr. þess sé að kynna ábyrgðarmönnum greiðslugetu lántakanda og því vegi þungt við mat á því hvort sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila haldi gildi sínu hvort hann gerði sér grein fyrir fjárhagsstöðu skuldara á þeim tíma sem skrifað var undir sjálfskuldarábyrgðina. Bendir varnaraðili á að í ljósi aldurs lántakanda, lögheimilis hennar og þess að foreldrarnir merktu sérstaklega við reit þar sem þau óskuðu eftir því að greiðslumat yrði ekki gert, verði að telja að ábyrgðarmönnum hafi verið að fullu kunnugt um greiðslugetu lántakanda. Sóknaraðili hafi að auki ekki sýnt fram á að neikvæð greiðslugeta hefði breytt ákvörðun hans.

Byggir varnaraðili varakröfu sína á 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga og með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga. Eðli máls samkvæmt verði að álykta að þar sem 3. gr. samkomulagsins kveði á um heimild til að undanskilja fjármálafyrirtæki gerð greiðslumats þegar skuldbinding er allt að kr. 1.000.000 eða lægri verði ábyrgðarmenn að lágmarki bundnir við ábyrgðarskuldbindingu á þeirri fjárhæð sem samkomulagið kveði á um að heimilt sé að undanskilja.

V.

Niðurstaða.

Í málinu er deilt um gildi ábyrgðaryfirlýsingar, dags. 6. desember 2004, til tryggingar greiðslu skuldabréfs nr. X, að fjárhæð kr. 2.100.000, útgefnu af A, til gamla F. Sóknaraðili byggir kröfur sínar á því að ekkert greiðslumat hafi farið fram og því hafi honum ekki verið kynnt slíkt mat.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dagsett 1. nóvember 2001, tekur meðal annars til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggja fyrir að greiðandi samþykki greiðslumatið. Bendi niðurstaða greiðslumats til þess að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar, en ábyrgðarmaður óski eftir að lán verði engu að síður veitt, skal hann staðfesta það skriflega.

Óumdeilt er að ekki fór fram mat á greiðslugetu skuldara þegar skuldabréf nr. X var gefið út. Samkvæmt 3. mgr. 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga var varnaraðila skylt að meta greiðslugetu lántaka, A, enda var skuldabréfið að fjárhæð kr. 2.100.000. Verður varnaraðili að bera hallann af því að slíkt greiðslumat fór ekki fram og þar með hvort sóknaraðili hefði eftir sem áður gengist í ábyrgð fyrir A eftir að hafa kynnt sér matið. Í ljósi þessa verður ekki fallist á með varnaraðila að ekki hafi þurft að framkvæma greiðslumat þar sem sóknaraðili er annað foreldri lántakanda með sama lögheimili við lántöku. Einnig hefur það ekki áhrif á skýlausa skyldu varnaraðila til að framkvæma greiðslumat þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum skuldara nemur meira en kr. 1.000.000, sbr. 3. mgr. 3. gr., að lánið var veitt að beiðni foreldranna.

Í ljósi framangreinds verður að telja að rétt sé að ógilda ábyrgð sóknaraðila á umræddu skuldabréfi, sem hann gekkst undir þann 6. desember 2004, með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga með áorðnum breytingum.

Varnaraðili krafðist þess til vara að sóknaraðili væri bundinn við ábyrgð að fjárhæð allt að kr. 1.000.000 auk vaxta og kostnaðar og vísaði því til stuðnings til 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga og 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga.

Varnaraðila var eins og áður er rakið skylt að meta greiðslugetu greiðanda, skv. 1. sbr. 3. mgr. 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Verður 3. mgr. 3. gr. samkomulagsins ekki túlkuð á þá leið að þegar ábyrgð ábyrgðarmanns nemur meira en kr. 1.000.000 gildi ábyrgðin upp að kr. 1.000.000 en

Það sem umfram er falli niður enda er markmið samkomulagsins að draga úr vægi ábyrgða einstaklinga og að lánveitingar verði miðaðar við greiðslugetu greiðanda og eigin tryggingar hans, sbr. 1. gr. samkomulagsins. Ekki er ljóst hver greiðslugeta greiðanda var þann 6. desember 2004, þegar sóknaraðili gekkst í sjálfskuldarábyrgð á skuldabréfi nr. X, þar sem greiðslumat var ekki framkvæmt. Verður ákvæði 3. mgr. 3. gr. samkomulagsins túlkað samkvæmt orðanna hljóðan, með vísan til markmiðs þess, á þann veg að ávallt sé skylt að meta greiðslugetu greiðanda þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum skuldara nemur meira en kr. 1.000.000 en óumdeilt er að greiðslumat var ekki gert í máli því sem til úrlausnar er. Ábyrgð sóknaraðila á umræddu skuldabréfi sem hann gekkst undir þann 6. desember 2004 er því ógild í heild, með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga með áorðnum breytingum. Í ljósi þessa er varakröfu varnaraðila hafnað.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Sjálfskuldarábyrgð M á skuldabréfi nr. X útgefnu af A til F er ógild.

Reykjavík, 24. júní 2011.

Áslaug Árnadóttir

Geir Arnar Marelsson
Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Jóhann Tómas Sigurðsson
Oddur Ólason